

ר מ י"ס, אי ש ים ו מ י נ ו י ים

המשגיח רבי אליקום

בה, "מגיד" (גליון 25), שנת תרכ"ה באה ידיעה מוואלאזין כי בד' חוהמ"פ
מת משגיח הישיבה הרב הגדול הישיש הנכבד ר' אליקום בן ס"ח, יותר
מארבעים שנה עסק בישיבה ויותר מעשרים שנה (תר"ד—תר"ה בערך) שר'
איצעלע עשהו למשגיח — מביא הידיעה הזאת מוואלאזין (צעיר התלמידים יהושע
העשיל קאלמאן איש טעלז) מוסר גם שמשגיח זה הכיר וידע את הגאונים רבי
יעקב מליסא, את האב והבן רבי עקיבא איגר ובנו ר' שלמה (שניהם אבד"י
פוזנא). בעל חמדת שלמה (ר' שלמה זלמן אב"ד וורשה), ר' אריה לייב צונץ
(אב"ד מאקובי, ציכאנוב, פלוצק ופראגה — וורשה, מחבר עשרות ספרים חשובים
במקצועות השו"ת החדוש וההלכה) ועוד. והיה גם מן המיוחדים אשר ידעו את
רבי חיים מייסד הישיבה. המודיע הנ"ל שהכיר את המנוח בעוד למדו בישיבת
וואלאזין מציין גם את זה שכל היום היה ר' אליקום ער וגם בלילה ישב בבית
הישיבה והגה בתורה.

הוא מציין גם את דבר השריפה הגדולה בוולוז'ין, מספר ימים לפני פטירת
הרב המשגיח רבי אליקום והוא מסיים את דבריו במילים אלו: „רבי אליקום
איננו ועיר האלוקים נשרפה וגם הישיבה והספרים נשרפו ויתר לבבי בקרבי
בזכרי מה לוואלוזין בשנה זו ותחת אשר היתה לשמחה ישום עליה עתה כל
עובר אורח ורק נקוה לה' כי לא יעזוב את „ארץ החיים" אשר נטע על יד מורו
הגאון ר' אליהו מווילנא ואשר מאות רבנים יצאו לכהן פאר מהישיבה הזו.
לדעת מר נ. עמינוח (זרובסקי) ממיסדי הפועל המזרחי בישראל וחניך ישיבות
ליטא, ר' אליקום געצל היה ילד זיטל עיירת מולדתו — הוא והיה בקרבת
משפחה עם בית זרובסקי שבזיטל.

ב„המודיע" משנת תרע"ד מס' 21 עש"ק תצווה ה' באדר מסופר עליו, שר'

אליקום לא מנהל הישיבה כי משגיח ומנהיג בישיבה קרוב לחמישים שנה והיה איש צדיק ובעל נשמה טהורה. אנכי למדתי בוואלאזין והייתי מן הנכנסים אצלו ויודעים אותו היטב, כי היה בקי בש"ס ותוספות ומהרש"א, והיה מראה גדולות במהרש"א ושמעתי מפיו בזה"ל: „מובטחני אשר לאחר פטירתי יצא המהרש"א לקראתי כי הייתי זאשציטניק עבורו". והיה צדיק גדול וחכם מדיני, זקן ויושב בישיבה, והיה אהוב על כל בני הישיבה. כל גדולי הדור היו חולקים לו כבוד והיו מוקירים את ערכו. פעם אחת דברו רבנים אודותיו ואמר עליו גאון אחד וצדיק, בזה"ל: תלמידי חכמים יש גדולים ממנו, צדיקים יש הרבה, חכמים הרבה, אך הרב ר' אליקום בו נמצאות כל שלש המעלות כאחת, היה תלמיד חכם וצדיק וחכם מדיני, ובזה אין דוגמתו העולם. „אקאפירער אתרוג" (אתרוג מהודר מקורפו) הרבה יש לספר אודותיו אך לא בזה המקום. הכותב למען כבוד התורה ולומדיה. אחד מתלמידי הישיבה הק' דוואלוזין לפני שני צנתרא דדהבא. הגרנצי"ב ז"ל והג"ר יוסף דוב ז"ל.

רבי יהושע העשיל לוין

נולד בוויילנא בי"ח בתמוז תקע"ח לאביו הרה"ג ר' אליהו זאב המתייחס להמהרש"א. תלמיד להגאון ר' אליהו מקאליש. כחתן בנו של הגאון רבי יצחק מוולוז'ין — ר' אליהו זלמן, ראה רבי יהושע העשיל עצמו כמועמד למשרת ר"מ בישיבה וכשתוחלתו נכזבה נסה אף להמריד חלק מתלמידי הישיבה, ולהטותם לצדו. אולם נאלץ לקבל את הדין ולעזוב את וולוז'ין (על פרטי המחלוקת עיין לעיל פרק „התגבשות המנהיגות בתקופת הנצי"ב" וב„רשומות" א' במאמר „מלחמת הדינאסטיות בוולוז'ין").

בשנת תרל"א נהיה רבי יהושע העשיל לוין לרב בפראגה ליד וורשה. אולם מפאת היותו כל ימי חייו בסביבת „מתנגדים" קשה היה לו להתאים את עצמו לסביבת חסידים וויתר על רבנותו בעיר זו. קבל גם כתב רבנות מקהלת טיקטין הוותיקה המיוחסת אולם גם על כך וויתר והיה נוסע לעיירות ישראל לישא דבריו לחיזוק הדת והאמונה בעיירות ישראל בתחום המושב שברוסיה. ר' יהושע העשיל השתדל גם בעניני הכלל ולפי הצעתו נתאספו מספר רבנים בפטרבורג כדי לדון ביחד עם חברת „מרבי השכלה" איך לפתוח בתי ספר לילדי ישראל בתחום המושב שיהיו מיוסדים על חנוך דתי. אחת מהצעותיו של ריה"ל: להדפיס לבתי ספר כאלה לכשיוסדו, ספרי לימוד מיוחדים בשפה הרוסית, שיהיו על טהרת הקדש וישמשו ספר לימוד לשפה זו בבתי ספר אלה...